

"העולם הזה", שבועון החדשות הישראלי. המערכת והמינהלה: תל אביב, רחוב גורדון 3, טלפון 03-243386. תאריך: 136. מען מברקי: "עולמפרם". מודפס ב"הדפוס החדש" בע"מ, תל אביב, רחוב כרם אביב, הפצה: "גד"מ" בע"מ. גלויות: "צניקוגרפיה כספני" בע"מ. העורך הראשי: אורי אבנרי. המוציא לאור: העולם הזה בע"מ.

קרא יקר.

השוללים כאחד מוכיחה לי, כי אכן יש למהווה כזאת חשיבות והשפעה שהן הרבה מעבר למעשה פוליטי רגיל. אין טעם ואין צורך להסביר מחוזה. כוחה הוא בכך שהיא מדברת בעד עצמה. אולם מאחר שהתקפת, אנסה לסכם מה רציתי להגיד במעשה זה (וייתכן ששני החברים שנילוו אלי, הצייר דן קדר והי משורר יבי, יסבירו זאת בסיגנון אחר.) במעשה זה רציתי:

● לעשות מעשה שיתרום מהו לפיוס הלבבות, לעיקור השינאה, למניעת כרייתת של תהום נוראה בין שני העמים. ● להביע, בפשטות, השתתפות בי

ראש ממשלת גרמניה לשעבר, וילי בראנד, קנה לו את עולמו ברגע. זה היה לפני שזכה בפרס נובל לשלום. לפני שניצח על "המדיניות המזרחית" הנועזת, שהביאה לכרייתת המזרח-שלום היסטורית בין גרמניה ובריטניה-המועצות. בראנד ערך ביקור ממלכתי בפולין. במהלך הביקור הובא אל אנדרטת-הזיכרון של גטו וארשה. הוא הניח שם זר-פרחים. עד כאן היה הכל בגדר המקובלות. אומנם היה זה מעשה מדיני אמין, כיוון שמיליוני גרמנים מתנגדים בשצף-קצף להכרה בגבולה המזרחי של גרמניה (קו הנהרות אודר ונייסה). אולם זה היה מעשה מדיני, חלק ממהלך מדיני מחושב. אך בהגיעו אל אנדרטת-הזיכרון, עשה בראנד מעשה בלתי-מדיני, בלתי-צפוי — אם כי הוא-עצמו ודאי חשב על כך היטב. לפתע-פיתאום, לתדהמת כל הנוכחים ולעניי העולם המשתאה כולו, כרע ה קאנצלר הגרמני על ברכיו, שילב את ידיו ושהה כך דקות ארוכות, במחווה של תפילה חרישית.

אם יש כיום התפייסות בין גרמניה לבין קורבנותיה במילחמת-העולם, הרי אותו רגע חרם לה תרומה מכרעת.

למחרת היום הותקה וילי בראנד על מחווה אנושית דרמאטית זו בעם. מי לא התנפל עליו? שוחרי גרמניה השלמה, המאמינים שהי עם הגרמני הוא עמי-סגולה, הקנאים הלא-מייים, ותיקי הוורמאכט, הנאצים המוסי-וויים, כולם הרימו את קולם בזעקה. איך הוא העז, אותו עוכר-גרמניה, אותו תבוסתן, אותו יפה-נפש!

האם לא העליב את זיכרם של מיליוני בני העם הגרמני, שמסרו את נפשם על מיוכה המולדת הגרמנית בשעה שהוא, וילי בראנד, היה עריק ולחם נגד בני-עמו? האם הניח זרים על קיבריהם של החיילים המסורים, שנפלו בידי הרוסים והפור-נים? האם הוא כרע לזכר הבנים הגרמני-ניים שניספו במחנות-השואה במיוחד? האם התפלל לזכר קורבנות ההפצצות האכזריות של בעלות-הברית בדרוזן? וגם האנשים המתונים, השקולים, מתחו ביקורת על מעשה הקאנצלר, לשם מה ההגזמות האלה?! איזה מין התנהגות היא זאת מצד ראש-ממשלה?! האם לא רדי היה לבקר במקום ולהניח זר בצורה מכובדת? האם היה צורך לכרוע ברך? וכי וכי.

וילי בראנד התעלם מכל אלה. הוא נהג כפי שצפוינו וחוכמתו ציווהו. הוא הבין את כוחה של מחווה, המדברת יותר מאלף מיסמכים דיפלומטיים.

זכרתי הישוע כפרשה זו, כאשר הוסטר מטר של השברות ודברי-ביקורת, בכתב ובעל-פה, על חברי ועלי. הלכנו להניח זרי-פרחים על קיבריהם של המישה מחללי יום-האדמה. מצדינו היתה זו מחווה שבאה מקרב-לב, ושענתה על משאלה מצפונות של עצמנו. אבל זה היה גם אקט מדיני מחושב. התגובה הנרגשת של המחייבים ושל

לא נהרג במדינה איש תוך כדי סיור הפגנות אלימות של יהודים — וברוך השם, היו לנו כמה הפגנות יהודיות אלימות. ● לתבוע מן הממשלה לחקור את המאורעות, לבדוק מי התיר לירות בבני-אדם חיים שלא החזיקו בנשק ושלא איימו על איש — כגון המורה הצעירה שהלכה לבית-הספר, הפועל שישב על מירפסת ביתו, הצעיר שחש לטפל בחבר ששכב פצוע, הנער בן ה-14, אני חייל בצה"ל, כבודו של צה"ל יקר לי, ואני רוצה שאם אכן תמצא סמכות שיפוטית שיש פושעי-מלחמה בצה"ל, הם יענשו בכל חומרי-הדין, לטובת צה"ל.

● להצהיר באוזני העולם כולו: אני, יהודי ישראלי, מסתייג מן המעשה הזה שנעשה בשמי, דרשתי מבני עמיים אחרים להסתייג ממעשי ממשלותיהם, כאי-שר פגעו ביהודים, ולעשות זאת גם כשזה היה כרוך בסכנת-חיים. אני, ישום סכנה אינה נשקפת לי ביגלל מחאתי, רואה חובה לעצמי לנהוג כך גם אני. אמר פעם מי שאמר: "אני מבטי בכל בוקר בראי, אני רוצה לעשות זאת מבלי שאצטרך להתבייש".

אחת הטענות היתר-אידיוטיות והי-יתר-דמגוגיות, שהושמעו נגד מעשה זה, היא: הם לא הניחו פרחים על קיבריהם של קורבנות השואה וחיילי צה"ל, אבל הלכו להניח זרים על קיברי ערבים. ריבוננו של עולם! לאילו תהומות של ניסלות אפשר להיירד!

האם אני צריך במאת להצטדק ולהטי-ביר לאיוו כתבלבת בתינומה שגם אני הייתי פעם חייל צה"ל, ושבמשך עשרה חודשים של לחימה בלתי-פוסקת קברתי את מיטב חברי וביקרתי אצל עשרות ידידים פצועים — עד שנפצעתי בעצמי?

וילי בראנד כורע לפני האנדרטה לזכר גטו וארשה
עוכר גרמניה, תבוסתן, יפה-נפש

ומה זה שייך ביכלל לעניין? איני צריך להוכיח לאיש את ריגשותי כלפי קורבנות השואה, ועל אחת כמה וכמה כלפי אחי, החיילים הקרביים שנפלו בארבע מילחמות. את חובי כלפי חברי-ההרוגים איני פורע בוריי-פרחים, אלא בצורה האחת שיש לה משמעות: במאבק בילתי-נלאה למניעת מלחמות חדשות וחללים נוספים, על אפם ועל חמתם של כתלבים עלובי-נפש, המוכנים בכל עת לשלוח אחרים למות למען ארץ-ישראל השלמה והמשתלמת (להם).

ואילו הנחת זרים על קיבריהם של ערי-בים, יש לה משמעות דווקא מפני ש אנחנו יהודים והם ערבים. כאן יש להו-כיח משהו, שאינו טעון הוכחה כאשר מדובר בחללים יהודיים: שאנו משתתפים, באבל המישפחות למרות שהן ערביות, ואנחנו יהודים.

רק אדם קהה-חשים ינסה למדוד את שיעוריה-אבל, ולומר: כדיוכך אני אבל על יהודי, כדיוכך אני אבל על ערבי. כולם בני-אנוש, כולם בני-אב ואם. יהודי

מאמין היה מוסיף: כולם יצוריי-אלוהים, כולם נבראו בצלם. מי שעמד אי-פעם ליד הורים, בשעה שנודע להם כי בני-יקירם נהרג — אינו זקוק לשום הסבר על כך, ומי זקוק להסבר — שום הסבר לא יעזור לו.

אני מושתמש במדור זה כדי להגיד את הדברים האלה, מפני שיש לעניין גם צד הנוגע לשבועון זה.

שלושתנו באנו לכפריה-גליל כאנשים פרטיים. אם היה תוכן למעשה, הרי היה טמון בכך שהפיענו שלושה ישראלים ואמרו לבני הכפרים: באנו כאנשים פרי-טיים, הפועלים עלי-פיו צו מצפונם. אינו מייצגים היום שום מיסלגה, שום גוף פוליטי, שום מוסד שהוא.

אך כל מאות בני-הכפרים שנפגשתי עימם באותו יום, רדעו שאני איש העולם הזה, וכך שמעתי במשך יום שלם תישב-חות ללא-ספור לשבועון, שהיה כלי-התיק-שורת-ההמונית היחיד בישראל שהשתדל לתאר את המאורעות באופן אובייקטיבי, בלי להעלים ובלו לשקר.

באותו יום הרגשתי מה רבה חשיבותו של העולם הזה, לא רק כעיתון המשתדל לומר את האמת, אלא גם כסמל של הבנה בין שני העמים, כגשר של קומוניקציה בין יהודים וערבים בישראל.

מאחר שהייתי בחו"ל כאשר אירעו המי-אורעות, פעל העולם הזה באותם ימים בילעדי, כסיפוק עמוק נוכחתי לדעת כי חברי מערכת זו מלאו בצורה כה יפה את חובתם כעיתונאים וכבני-אדם.

אורי זה המקום למסור כמה דברים, שאמר לנו באותו יום אחד האנשים המרי-שימים שבהם פגשנו: ג'מאל טרביה, ראש מועצת סכנין, איש המערך.

הנה דבריו:
● אנו חיים במדינת ישראל, ומשתפים עימה פעולה ברוח טובה.
● כל פעולתנו היא הגנה. מעולם לא היינו מתקיפים, אנחנו לא מחפשים בעיות. אנחנו רוצים לפתור בעיות.

לפני 1948 מנה כפרנו 3800 נפש, והיו לנו 95 אלף דונם. עכשיו מונה הכפר 10 אלפים נפש, ונותרו לנו 20 אלף דונם בלבד, כולל האדמה המצוייה בשטח צבאי סגור (שטח 9). משום כך חרדים בני-כפרנו, נוכח הסכנה של הפקעת-אדמות נוספת וסגירתן בשטח צבאי, לכפר שלנו יש הריבוי הטיבעי הגבוה ביותר בעולם.
● אי-אפשר לחיות לנצח במצור מכל הצדדים. השטח הצבאי סוגר עלינו משלו-שה צדדים וחצי, נותרה רק פירצה אחת, לעבר כפר עראבה.

● בעמק בית-נטופה קילקלו 4000 דונם של אדמתנו, למען המוביל הארצי. איני בטוח שהמוביל הארצי נתן 4000 דונם בנגב.

● על מדינת-ישראל לחזור ולשבת ולבדוק מחדש את אפשרות שיתוף-הפעור-לה עם הערבים.

● אם יש רק 1% של יהודים בגליל — זה לא ישראל? זה לא המדינה? מה זה מוזק למדינה?

● תן לי את החופש שלי, תן לי להרגיש כאזרח, תן לי את הזכויות שלי, ואני מוכן לשאת בכל החובות, אפילו בגיוס לצבא, בתנאי שלא יפגע באחים שלי, באותו עם שאני חלק בלתי-נפרד ממנו. אני רוצה במדינה שתהיה מבוססת על שלום ואחווה-עמים ושותפות-גורל, וכיבוד הרגשות של שני העמים שלנו.
● אנחנו סלעים כאן, אנחנו הרים כאן, אותנו לא יזינו מכאן לעולם-יודע!

עד כאן דבריו של טרביה. בצורה דומה מאד התבטא חברו, מתמוד נעאמנה, ראש מועצת כפר עראבה, גם הוא איש מרשים. נחרת בזיכרוני במיוחד פסוק אחד שאמר: "גם במישפחה הערבית המסורתית ביותר קורה שכן אומר לאבא שלו: לא! מותר גם לנו להגיד זאת לממשלת ישראל, כאשר אנו מרגישים שעושים לנו אי-צדק". אם תרמנו תרומה קלה שבקלות כדי שלא יישבר הגשר בין ערבים כאלה לבין יהודים נלאמים ובעלי-מספון, כי אז היתה המחוה שלנו כדאית. ובאותה מידה כדאי המאמץ שמשקיע העולם הזה, מדי שבע, לעמן אותה מטרה.

אורי אבנרי